

A FÖLD SZAGA

Anyám már kislánykorában szerette a földet. Ő maga mesélte, mikor az érettségi bankettéről nagy sokára hazavetődtem, hogy titokban mindig kiszökött a temetőbe, és rendre eligazgatta az idegenek sírjait. Ha zsebpénzhez jutott, rohant mindjárt a szécsérába, így hívták, sarlónak, a magos üzletet, és vett egy tasaknyit ebből is, abból is, de leginkább temetővirágot, amit aztán idegenek sírjára ültetett.

Furamód, aznap hajnalban, mikor kitárulkozott előttem, nem préselte össze a combjait. A hálóinge teljesen felcsúszott, még az ölét se fedte rendesen, de őt ez szemmel láthatólag nem feszélyezte, ha jóban lettünk volna, ha lettünk volna bármilyen viszonyban, bizonyára megkérdem tőle, hogy ivott-e valamit. Csinálok neked csicsókás omlettet, jelentette be olyan háttározottan, mintha legalábbis tőlem várta volna, s azzal felpattant a székről, a fenekéhez hozzátapadt a selyem hálóinge, nem is tudtam, hogy megvan még neki. Ezt a hálóingét csentem ki a fehéreneműs fiókjából háromévesen, mikor elment tapasztalatcserére, hogy ott tartsam őt a testem közelében, mert a kávéillat, amit minden ruhája ontott magából, épp úgy kellett az elalváshoz, mint a félkör alakú mélyedés az ágyam fejénél. Alltunk a mozi előtt, én a lábába kapaszkodva csúsztam a februári latyakban, ne hagyj el, ne hagyj el, sivalkodtam, miután megnéztük a *Kramer kontra Kramert*, ő meg az ajtóra préselődve, pengeszájjal, újra és újra elismételte, hogy aznap este elutazik néhány napra – nélkülem. Csinálj már vele valamit, mondta anyám apámnak, miközben a mozi előcsarnokából, mint egy folyékony plasztilinmassza, hömpölygött a tömeg felém. Kétségbeesésemben a fejemet a betonhoz csaptam, hátha betörik, és akkor anyám nem hagy el.

Verjen már a seggire!, mondta egy nagydarab parasztasszony, mit totójázik itten, hogy a ragya üsse meg! A kosarából, koszos csőrrel és kifordult nyakkal, egy libafej lógott, dermedtkék szeméből még mindig könny csordogált.

Apám fennakadt egy pillanatra, látszott rajta, hogy valami frappáns válaszra készül, de végül meggondolta magát. A buszmegállóban vett egy dupla adag sült gesztenyét újságtölcsérbe csomagolva, azzal elpiszmogtam, amíg

hazaértünk, a buszon még síléceket is szaggattam az AS Armata idegenben szerzett góljaiból, aztán megvacsoráztunk, anyám megpuszilt, friss kávét párállott a lehelete, mintha reggeli puszi volna, s azzal kirohant az ajtón, mert a szeméttároló tövében már tíz perce ott túlkölt a szolgálati autó. Visszajön, ugye, kérdeztem apámtól, ő pedig szomorúan bólogatott maga elé, majd feljebb tekerte a Szabad Európát – voltak esték, amikor úgy éreztem, a VEF rádió a gyermeke. Úgy bújt hozzá legalábbis, a sustergő, fényes alumínium hangfalhoz, mint *akit* mindenki másnál jobban szeret. A sok sírástól már nagyon álmos voltam, a szobámban nem égett a villany, és senki nem akadt, aki a zsebembe tette volna az oroszlánomat. Holott az oroszlánomat, kiváltképp, ha társaság volt nálunk, vagy ha apám magányosan, mint aznap este is, összebújt a rádióval, mindig a zsebembe gyömöszölték, majd bezavartak a gyerekszobába, ahol az előre bekészített magnóról susogva, nehézkesen foncsorodtak át egyik tekercsről a másikra az orosz kerिंगők, balett-szvittek, amitől csak még szomorúbb lettem, még kiszolgáltatottabb, és az üstdobok pergése mögött felsejlő szalag susogására próbáltam elaludni, beleveszni a fehérségbe, ahogy egy-egy hosszú lesiklás közben a síruhám susogása nyugtatott meg, mikor apám, átugratva az előttünk lévő buckán, amit én nagy gonddal kikerültem, elsíelt a szemem elől. És mégis. Mégis. Az oroszlánom minden egyes magányos estén annyi erőt adott énnekem, hogy már nem is feszegettem, hová rejtették, melyik zsebembe, mikor a pizsamámnak sosem volt zsebe. Elindultam hát, a folyosó lambériájára tapadva léctől léccig loptam magam, s az ujjam begyével kitapintottam a gömbölyded illesztéseket. A VEF rádió egyre csak sustergett, apám jércehangon zsémbelt, aztán – lekeverhetett egy taslit neki, mert – megszólalt hirtelen Virgil bácsi, aki a család fodrásza volt. Igaz, apámat a kelle-ténél többször nyírta, s néha olyan csimaszkeppel állított haza, hogy a nagyanyámból kitért a nevetés – Na, megvolt a fartúrók világtalálkozója! –, a sárga metszőfogai közt pedig sercintett egyet, valami torz füttyögést. Virgil bácsi kicsi lett, gondoltam, bemászott a VEF rádióba, és szakszervezetet alapított, szabad szakszervezetet, tehát aki kicsi, az szabad is egyszersmind. Bravó, Virgil, hallottam apámat lelkesülni, sózz oda nekik, a jó iskoláját, aztán már csak morgott és pöfögött, de nem értettem, hogy mit. Mikor elfogyott a lambéria, apámék szobájának ajtókeretébe kapaszkodtam, és behunytam a szemem. Apámék szobájának padlója alatt óriási zöld pókok lakoztak, a sötétség hívta életre őket és mindenkire rátámadtak, aki nyitott szemmel közéjük merészkedett. Egész idő alatt az oroszlánomat szölon-gattam magamban, Rudolfnak hívták, én adtam neki ezt a nevet. A két aj-

tófélfa között egyszer csak nem bírtam nem látni többé, és kinyitottam a szemem. A zöld pókok most a szokottnál is nagyobbak voltak, a potrohuk csillogott, a lábuk pedig nyúlni kezdett, és felém tekergőztek, mint valami zuzmós kacsok. Rudolf, hol vagy, sipítottam volna, de egy árva szuszt nem bírtam kipréselni magamból. Behunytam megint a szemem, minden erőmmel azon voltam, hogy kimondjam, amit ki kell mondanom. Rudolf, hahogtam, mintha azt mondanám: Huholf. De csak a pókok sistergése volt a válasz, a zuzmós lábak sustorékolása a parkettán. Közben a VEF is újra sisteregni kezdett, majd apám káromkodott. Az út menti pléhkrisztusát. Sírni nem tudtam, kénytelen voltam hát – ahogy nagyanyámtól hallottam – megemberelni magam. Nem egészen tudtam, honnan kezdjem. Abban az értelemben, ahogy a nagyanyám hangsúlyozta, egyenként nyomatékosítva minden szótagot, és ami ilyenformán azt jelentette, hogy az embernek elvitathatatlan ereje van, csak egyetlenegy valakit ismertem, de órála senki nem beszélt minálunk, vagy ha mégis, akkor mindjárt kiderült, hogy az illető nem is ember, hanem maga a kárhozat, aki a családi fészkeket szét-dúlva bebújik a gondolatainkba, csoda, hogy még életben vagyunk. Ettől függetlenül nagyon eltökélt voltam, annyira, hogy még a VEF rádióinak is megjött a hangja, és muzsikálni kezdte a *Román rapszodiát*. Bezzeg ezt nem basszátok széjjel, zúgolódott apám, de a morgása egyre távolodott. A klarinétot azonnal felismertem, nyúlós volt a hangja, nyákosan csusszant bele a világba, és hosszan, nagyon hosszan ült rá a koronára, hogy mindenkit, aki csak hallja, bezárjon ebbe az egyetlen hangba, hogy más hangot hallani esélye se legyen. De akkor belépett az oboa, amit nagyon szerettem. Az oboa fehér fény volt, holdszínű és rebbenékeny, légies. Nem lehetett ellenállni neki. Ha felnövök, oboa leszek, gondoltam hirtelen. Sudár és ellenállhatatlan, és mindig fehérret fogok viselni, fehér selyem hálóinget, mint anyuka szokott, mikor apu ágyba viszi neki a reggelit. Rudolf. Róla meg is feledkeztem. Rudolf, bújj elő! Rudolf persze nem bújt elő, de anyám arca felsejlett előttem, amint sírástól püffedt szemekkel mered a tányérjába, és apró kockákra vágja a dermedt puliszkát, majd kínos fegyelemmel tüzi a villára előbb a rántottát, aztán a céklát, s az egészet lezárja egy puliszka-kockával. Mindig így, ebben a sorrendben, ritmikusan. Apám pedig megsimogatja a fejét. Egyél csak, mondja, egyél! Anyám vádlón néz rá, apám állja a tekintetét. Miért sír anyuka, kérdem apámtól. De ő az én fejemet is megsimogatja, és kimegy a szobából mosogatni. Anyámból kiszakad egy sóhaj, a mellei megremegnek, és tajtékzanak a fodrok a selyemhálóingén. Rudolf, mondtam halkán, majd a csendtől tartva feleltem is helyette, im-

hol vagyok, parancsolj velem. Ekkor volt először, legalábbis ezt tartom a legelső alkalomnak, hogy valaki helyett beszéltem magamhoz, hogy megismerkedtem a hiánnyal. Anyukát akarom, mondtam követelőzően, szinte parancsolón. Aztán megismételtem, erélyesebben, mint előbb. Anyukát akarom. A hangom érces volt, mint a felnőtté veszekedés után, a testem azonban beleernyedett, mintha a hangomba összpontosult volna minden erőm. Anyukát akarom, mondtam újra, ezúttal dobogva is egyet, hogy ne tűnjek vesztesnek, és teleszívtam a tüdőmet, amitől most már sokkalta hatalmasabbnak és tekintélyesebbnek éreztem magam. És akkor megcsapott hirtelen anyám lehelete. Meleg volt, párás, mint szokott reggel és este, én pedig odébb húzódtam a csókja elé, hogy kövessen a leheletével, hogy ne csak a szájából, de az orrából is beáramoljon a testembe, és újra egyek legyünk.

Látod, itt van anyuka, menj csak be, menjél már. Beléptem a hálószobába. A pókok, amint megláttak bennünket, visszahúzták gyorsan a szőrös lábukat, a parketta nyikorogva szétnyílt alattuk, ők pedig sorra belepottyogtak, tompán puffantak egymás nyakába, és egyenes lett minden, csendes is. Nekibátorodtam. Elindultam a ruhásszekrény felé. Amikor odaértem, megálltam egy pillanatra. Épp csak annyira, hogy hátrafordulva még erőt merítsek anyám illatából, aki bátorítólag biccentett egyet, mintha csak azt mondaná, minden rendben van, gyerünk. Aztán kihúztam a komódfiókot, kivettem anyám selyem hálóingét, majd diadalittasan a szobámba mentem, bebújtam az ágyba, a paplan alatt a hálóingbe, és az orromra húztam a tajtékzó fodrokat, amitől azon melegében elnyomott a buzgóság.

Másnap reggel arra ébredtem, hogy apám az ágyam mellett térdel és röhög. Gelsomina, hát miféle undok vakondok túrta ezt ide, és a paplan szélét felkapva ujját a lepedőnek szegezte, ahol széles pocstában még gőzölgött néhány szőrös gesztenyehéj. Rudolf volt, nem én, feleltem erre, Rudolf és a pókok együttesen. Erre ő nagyokat horkantott, majd vizet melegített, beállított a kádba, és alaposan lecsutakolt.

Hát ezzel mi legyen?, kérdezte az ínyét villantva, miután felöltöztetett és a fürdőszoba padlóján levő kupacra mutatott.

Hát kidobjuk, vágtam rá.

Hát az bizony nem smafu, csakhogy megharagítanád vele anyukát.

Akkor hát mi legyen?, kérdeztem vissza, de apám válasza kiúszott a buszablakán, a mobilom pedig úgy ugrált az ölemben, mint a gesztenyék a tűzhelyen.

Összerezzenem. *Itt hagytál. Nem akarok Diddrikkével élni, írd meg, hol vagy, és utánad megyek.* Az ölemre meredtem, teljesen felforrósodott az emlékezésben, mintha még mindig anyám összefosott hálóingében feküdnék. Az embert, alighogy világra jön nyákban tocsogva, mindenüvé elkísérik a testnedvek, egész életében mást se csinál, csak csutakolja magáról az emlékezést. Ask combjára gondoltam, a véres kráterre. Sose fogok már úgy emlékezni rá, ahogy szerettem volna, nem én irányítom az emlékezést.

Szegény Ask, gondoltam, szegény, szegény Ask Burlefot. De hiába tudtam, milyen nyomorult dolog, ha összetöpörödik az ember mások emlékezetében, ha a legeslegbensőbb önmagát nyújtva sem lesz egyéb belőle, mint egy áthúzott fecni a nagy történetek lapjai között, akkor sem bírt impozánsá nőni, kicsi maradt, mint a gumószerű farka, és homályos, mint a részeg, rikácsoló elméletei. Szegény kicsi Ask Burlefot. Hirtelen úgy éreztem, hogy én már mindent tudok. Megismertem minden érzést, ami jöhet még, az csak gyenguska mása az eddigi életemnek, halott is lehetnék akár. A telefonomra meredtem, amit az Asktól lopott pénzen vettem, és végigsimítottam a képernyőjét. A régít, miután a Markale piac tövében tébláboló kofától egy kiló füge és egy bámia-füzér kíséretében az ájfönját is megvettem, egy könyvárusnak adtam, aki a Miljacka partján többedmagával kínálta a nyelvkönyveket. Pontosabban az áffont kikunyeráltam, mintha a lopással egy csapásra kihunyt volna a szemérem belőlem, és már nemcsak kérni meretem, hanem kuncsorogni is. Ott és akkor meg voltam győződve róla, hogy nincs lehetetlen előttem, s igyekeztem megtartani ezt az erőt, noha pontosan tudtam, hogy a magamfajták csak rövidke időre törhetnek nagyra, mert az igazi erejük a gyengeségükben rejlik, vagyis hát az undorban, amit a gyengeségük okoz. Igen, valahányszor megundorodtam magamtól, mindig nekilendültem, undorból sikerült lediplomáznom, eljőnnöm otthonról, a szeretőm elől meglógnom, undorból tartok apám felé, és egy nyomorult lopástól azt remélem, hogy gátat szab ennek az istenverte svungnak, hogy végre magam is ember leszek, *em-ber*, ahogy a nagyanyám hangsúlyozta szótagolva, akivel nem cseszekszik többé az élet, mert lám, végre a sarkamra álltam, odasóztam, ahová kellett – elvégre annyiszor adtam oda magam ennek a girnyáknak, hogy elcsórhattam volna a tízszeresét! –, elvitathatatlan erővel, mint az a bizonyos kárhozat, aki megette anyámék életét.

Ráadásul mindez Szarajevóban történt, ahová apám is kimenekítette minden erejét. Szarajevóban, ahol úgy sikerült emberré válnom, hogy máris undorodom magamtól, és az előbbi logika fonákját követve már most tudom, hogy hamarosan elgyengülök. Próbáltam elejébe menni a sorsnak,

az életem soron következő epizódjainak, és kitalálni, hogy mi várhat még énrám.

Ültem a buszon, már majdnem Zágrábban jártam, de még mindig egy tizennyolc órás út elején München felé, és belém hasított, hogy milyen sánta logikával és rossz aránnyal méríték erőt a múltból, legalább olyan torz a jelenem. Már ha van nekem olyanom egyáltalán. Végére is Szarajevó úgy nőtt nagyra bennem, hogy váltig Ask kicsinységén szórakoztam, s a legvégén magam is összetöpörödtem, mert mindig mindenben őt követtem, őt, akinek száanalomból, szplínből, s e kettőt pózzá merevítő gögből, netán bosszúvágóból, amiért úgy földbe döngölt a Skadarska utcai étteremben, dobtam oda magam, ezzel menekítve át a *másikat*, s ugyancsak a *másik* emlékezetét életben tartva kunyeráltam el kétszáz márkáért a kofa ájfonját, mert az utolsó találkozásunkkor, hogy megússza a búcsút, ő is az új ájfonját fikszirozta, akárha elnyerte volna benne a nélkülem való új élet zálogát. És amikor Szarajevóba érve végre megérkezhettem volna magamhoz, hogy az Igmannel együtt a Várost is bejárva megértsek valamit mindabból, ami idáig sodort, és ha már megértettem, messzibbre is lássak, az orrom hegyénél mindenképp távolabb, már nem volt kihez megtérnem – elvesztettem magam. Legszívesebben leszálltam volna a buszról, és visszamentem volna. Vissza Szarajevóba, vagy még korábbra, még távolabb, hogy újra felvegyem a fonalat. Milyen igaza volt Asknak, mikor ázott kis kurvának hívott a Skadarska utcában, s milyen gyötrelmes belátnom, hogy amikor megerősödhetnék, valójában nem is az élet gyengít meg újra, egyedül csak én tehetek róla, hisz csak a gyengék vesznek revansot mindenért. Hogy mondjam el neki, annak a *másiknak*, hogy mindenről ő tehet. Hogy bár a közösen megtett úton cinkosa voltam, sose lehettünk útitársak, mert egyedül ő hozta a törvényeket. És hogy az ő törvényeit tiszteletben tartva én akkor is vele voltam, amikor ő másutt, mások élete fölött rendelkezett. Hogy mondhatnám el apámnak, hogy lám, a kárhozat mégsem egyetlen emberben testesült meg, hogy a szabadság hiánya nemcsak a rendszer hibája, hanem a maguk ellen fordított agresszió, ami ugyanabból a tehetlenségéből fakadt, és amit minden család kitermelt magának, helyenként hiány formájában, másutt meg az erre adott válaszaiban. Hogy fölösleges volt teleplakátolni azt a rohadt gyűléstermet, mert semmit nem értett meg abból, amit másodkézből papírra vetett. Hogy az egész önmegsemmisítés volt, a hősiesség mázával gazdagon nyakon öntve, és épp ettől fulladt kicsiségbe, mert, bár áldozatnak tekintette magát, az életét adni a szabadsáért már nem volt mersze, csak meglépni tőlem, és a kihülő helyét hagyni

önmagának meg a tetteinek. Hogy még a belső szabadság ideája is érvényét veszítette, mert ugyanolyan tákolmány volt, torz kinövés, mint az az ideológia, amellyel szembement. Ugyan, hát hitte még valaki egyáltalán azt az ideológiát? Hitték volna azok, akik minduntalan utaltak reá? Vagy azok – és ezt Kolakowski is megmondta, az ő nagy példaképe –, azok netán hittek volna benne, akik a hirdetéséből szereztek maguknak megélhetést? Vagy azok esetleg, akiknek szólt az egész? Ha pedig senki sem hitt benne, nem lehet, hogy a híres szembenállásával idomult is hozzá, ne adj’ isten! ő tartotta fenn? De még ha nem is így volna, tegyük fel... Ha mindez csak nekem ilyen egyértelmű, nekem, meg akik utánam jönnek, az ő nyelve meg a hatalomé akkor is egyívású maradt. Hogy a fenébe’ nem tudott leválni róla? Hogy a pék faszába’ méregette magát ugyanabban a tükörben, ahonnan nemcsak ő és a nagy ellenállása verődött vissza, hanem azok is, akiket utált? Hogy mondhatnám el nekik, apámnak is meg *amannak*, hogy amit ők szabadságnak hívtak, valójában mások elnyomása volt, anyáké és lányoké főként, de fiúké is, akiket, míg a gyávaságtól végre elporoszkáltak a hősiesnek hitt szembenállásig, nemcsak kasztráltak, hanem ugyanolyan tehetetlen, ámde náluk is hiúbb csicskákká pofozgattak át, és akiket, legalábbis a magunkéhoz hasonló istenverte országokban, éppenséggel a hősnek hitt férfiak tisztelete tart távol elsősorban önmaguktól, és csak azután a közügyektől. De az előbbtől mindenképp. Nem kellett volna elmenned, apám! Akkor lettél volna hős, ha ott és úgy szállsz szembe, hogy megtalálsz azt a nyelvet, ami meggyengíti a hatalom szólását, mert a nyelven kívül a szembenállóknak nincs más fegyverük. Ej, be jól is mondta Ask, akit nevetségesnek hittem, mert könnyű akart lenni, nevetségesnek, mert volt bátorsága bebotorkálni a zsákutcákba, mikor az első éjszakán nem hallottam túl a rikácsolásán, pontosabban rikácsolásnak hittem a szenvedélyt, aminek hangján a szabadságról beszélt. *Nyelvünkben hordjuk a súrlódási együtt-hatót, az utolsó tényezőt, amely az eredet emlékezeté.* Talán ha akkor nem hagysz el bennünket, most nem látom nevetségesnek a bukácsoló kicsiséget, ami a kiutat kutatja abból az útvesztőből, amit ránk testáltatok. Ha akkor nem hagysz el bennünket, most nekem sem kellene bolyonganom, mindenki szólásával azonosulva, hogy már ne is tudjam, ki vagyok.

A jó бүdös életbe, hogy nekem miért nem jutott eszembe fölvenni ezt a gondolatfutamot! De hiába дühöngtem, már késő volt. Mégis honnan a fenéből tudhattam volna, hogy itt fogok megvilágosodni, apám felé félúton, már ha a megvilágosodás megbír ennyi дühöt. Teszek rá, az én megvilágosodásom már csak ilyen дühös marad. Pedig egy újfon is a rendelkezésemre

állt, primán rögzíthettem volna, igaz, duplán vétkeztem érte, egyszer a lopással, másodszer a kuncsorgással, amit most már mindennél jobban szégyellek. A néni, akit önfelmentőleg hívtam kofának, a fiától kapta Norvégiából, a hátlapján Sondre volt, a Lillehammeri Paralimpia kabalája, a bozontos, féllábú műlesikló kobold, amit mindenáron le akart cibálni a telefonról, mielőtt százötven márkáért ideadta volna nekem. Nem értettem, miért vacakolunk ezen. Ha nem tudja legyámbászni róla, hát nem tudja, és ráripakodtam:

– Mennyit ér magának az a hátlap? Kifizetem.

– Ne haragudjon, édeském – *sweet heart*, pontosan így mondta, mégpedig olyan kedvesen, ahogyan a szarajliák beszélnek egymással és idegenekkel egyaránt –, megvehet tőlem bármit, de ez az egy nem eladó.

– Ugyan, néne, hát mit tud az a hátlap?

És még akkor sem tértem észhez, amikor elmesélte, hogy a fia, akitől a telefont hátlapostól kapta Bajrámról, épp ott, a Markalén vesztette el fél lábát az 1994-es februári mézárásban, és jóformán be se hegedt a csonkja, márciusban két norvég újságíró csempészte ki az Alagúton a Lillehammeri Paralimpiára, hogy odakint felépülve, mert ez volt a vágya, fogyatékos gyerekeket taníthasson síelni. Sőt, mintha az egész életem függött volna tőle, apámra és a nyomorult gyermekkoromra, majd az olimpiai sapkámra és Vutkóra hivatkozva, aki elüldözte tőlem az angyalokat, addig-addig erős-ködtem, míg végül potom ötven márkáért sikerült elkunyerálnom a hátlapot is. Miféle takonyból gyúrtak engem? Ez már nem düh volt, és a megvilágosodástól végképp távolságba állt.

Felpattantam és előre csörtettem a sofőrhez. Álljon meg, nagyon kérem. Mi történt, kisasszony, rosszul van? Nem. Azaz de. Vissza kell mennem Szarajevóba, otffelejtettem valamit. A sofőr rám nézett, jobbra kapta a kormányt, a busz kerekei már az útpadka porában forogtak üresben, majd visszavezette a buszt az úttestre, és lefékezett. De hát a semmi közepén vagyunk, mondta. Nem baj, most azonnal le szeretnék szállni. Az utasok zúgolódni kezdtek. Nyugodjanak meg, emberek, intette le őket, majd ismét hozzám fordult. Ne haragudjon, nem fogom itt hagyni az út közepén. Majd a legközelebbi településen, ígérem, keresünk magának valakit, aki visszaviszi. Amikor befutottunk a Banja Luka-i buszpályaudvarra, kinyitotta a csomagteret, kivette a hátizsákomat, a vállára kapta és intett, hogy kövessem. Zömök volt, kopasz, nehézkes mozgású, de roppant fürgén szedte a lábait. Igyon egy kávét, én addig intézkedem, mondta, és eltűnt a személyzeti bejáró mögött. Megzizzent a telefonom. A néne telefonja. Jaj, csak ezt

ne, gondoltam, mintha ezt is loptam volna, és már láttam is, amint a fél-lábú fiú érdeklődik anyja hogyléte felől. Elővettem a telefont, de csak azért, hogy megbizonyosodjam, nem örültem meg. Anyám volt. *Jazmin. Jelentkez.* Ennyit írt mindösszesen, mert még mindig attól tartott, hogy kigúnyolom, amiért nem tud helyesen írni magyarul. *Szia, anyu, jól vagyok, hamarosan hívlak.* Mást írni nem volt erőm. Amíg a sofőrre várok, megvettem a kávé az automatából, és rágyújtottam. Fel fogom hívni, fel kell hívnom, elviselhetetlen lesz a csenddel verése, mert mindig elviselhetetlen szokott lenni, de legalább a szuszogását hallhatom, gondoltam, majd hogy történhetett volna ez is másképpen.

Aznap reggel, mikor az érettségi bankettől hazavetődtem, anyám, életében először és egyben utoljára, nem izgult énérttem, s ha nem lettem volna hullafáradt, bizonyára összebarátkozunk. Látszott rajta, hogy mesélni van kedve, jött-ment, suhogott a selyem hálóingében, nekem viszont majd' leesett a fejem, miközben a csicsókás omlettel próbáltam lenyomtatni a rengeteg vermet. A kérdésére, hogy milyen volt a bankett, csak annyit feleltem, hogy tűrhető. Bővebben, szólt vissza. Összehaverkodtam a magyartanárnővel, mondtam, és megúsztam a csoportos lambadát. Hogy tudtad megúszni? Úgy, hogy összehaverkodtam a magyartanárnővel. Sérteszen, pengeszájjal fürkészett, de nem volt erőm elmagyarázni, hogy amíg a többiek a seggüket rázták, én végre kibeszélhettem magamból ezt az átkozott négy évet, mindazt, amit neki, a szülőanyámnak sose mondtam el. Az átpityergett nagyszüneteket, amikor az osztálytársaim, akik egytől egyig menő csajok voltak, elállták az utat a lányvécé előtt, nekem pedig meg kellett várnom a szünet végét, hogy beosonjak a folyosó túlsó végén levő fiúvécébe, és kipisiljem magam. Ha menzeszem volt, akkor is. Hogy magányos voltam, mindennek tetejébe gögös, annak láttak legalábbis az osztálytársaim. Szótlatlanul ettünk egy ideig. Aztán megkérdezte, hogy volna-e kedvem kimenni a földekre, amit a múlt hónapban vásárolt. Nem, feleltem, de ez őt szemmel láthatólag már nem feszélyezte, beszélni akart, talán mert megérezte, hogy örökre elveszíthet engem is.

Akkor mesélt a kislánykoráról, meg az enyémről is. Te is szeretted szagolni a földet, monda, majd felállt, a kagylóba tette a tányérokat, s az üres asztalon megláttam két borospoharat.

Két borospoharat! Aznap, mikor az érettségi banketten voltam, valaki nálunk aludt! Két borospohár volt, kettő! Húsz év telt el, vagyis hát majdnem. Fel kell hívnom, fel fogom hívni anyut.